

zoo report

číslo 3 / září 2016

magazín pro přátele Zoo Brno

BRNO

odborná příloha
ZOOREPORT PROFI

Úvodní slovo
Bohumil Král

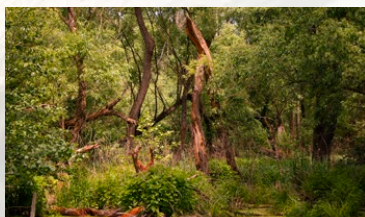
STRANA 3

Žakové zabavení pašerákům přivedli na svět mláďata
Petr Suvorov

STRANA 4

Pláčkův les je posledním zbytkem luhu pod Pálavou
Miroslav Šebela

STRANA 5

Slovenští sysli přežili v Brně zimu
a rozmnožili se
Petr Šrámek

STRANA 6, 7

Prázdninové pobyty dětí pořádá i Středisko
ekologické výchovy Hlídky
Vladimíra Dolejšová

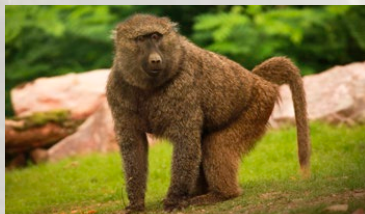
STRANA 8

Horké novinky

STRANA 9

Paviáni anubi dostali nový výběh

STRANA 10

Stavba expozice lvů zahájena. Hotová by měla být do roka

STRANA 11

Zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno
září 2016
číslo 3/16, ročník XVIII

Vydavatel:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrna.cz

Nakladatel:

Peleos, spol. s r. o.
e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
redakce Zooreportu
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: stuchlik@zoobrna.cz

Vedoucí redaktor:

Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektoři:

RNDr. Bohumil Král, CSc.
Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:

1 500 ks v české verzi
500 ks v anglické verzi

Autorem nepodepsaných textů
a neoznačených fotografií je:

Bc. Eduard Stuchlík

První strana:

Pavián anubi

NEPRODEJNÉ

Zoo by měla být čistá, příjemná a přátelská

Už jako kluk jsem měl rád zvířata. Nejdříve to byl čolek a rosníčka v pětilitrové láhvi, pak ježek v bedničce o prázdninách u tety na vesnici, netopýr v malé kleci, marný pokus o záchranu poraněného rorýse a naopak úspěšné vykrmení malého kalouse vypadlého z hnízda. Toho jsem odnesl do pražské zoo. Tak vznikl první kontakt s prostředím, jemuž jsem věrný dodnes.

I když se za posledních padesát let přístup lidí k nim měnil, zoologické zahrady se bohužel nikdy zcela nezbavily nálepky atrakce a místa, kam se chodí za senzací a vzrušením. S postupující komercializací našeho života se toto pojetí spíše prohlubuje. Nevědomujeme si, že při návštěvách zoo by se měl formovat náš vztah nejen k exotickým zvířatům, ale k celé přírodě.

Skutečné zoologické zahrady vznikají od poloviny 18. století, první z nich byla založena v roce 1752 v Schönbrunnu ve Vídni. Přestože úroveň chovu exotických zvířat zůstávala koncem 19. a na začátku 20. století velmi nízká, začaly už tehdy mnohé osobnosti, jako například Carl Hagenbeck (1844–1913) v zoo v Hamburku, o způsobu vystavování zvířat v zoologických zahradách přemýšlet. Všeobecně se začalo prosazovat, že hlavním posláním zoo je záchrana ohrožených druhů. Skutečně se podařilo některé druhy před vyhynutím zachránit, například jelena milu, zubra evropského, bernešku havajskou a koně Převalského.

V roce 1935 vznikla Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad (IUDZG). Ve Světovou organizaci zoo (WZO) se změnila v roce 1991 a od roku 2000 ji známe jako Světovou asociaci zoo a akvárií (WAZA). Tato vrcholná profesní organizace se začala profilovat nejen jako čistě odborná instituce

RNDr. Bohumil Král, CSc.

zabývající se chovem ohrožených zvířecích druhů, ale i jako vzdělávací subjekt významný při utváření pohledu společnosti na přírodu s poukazem na roli, kterou v ní hrají divoká zvířata. Postupně vznikaly strategie upřesňující úlohu a poslání zoo. V roce 1991 publikovala WZO „Strategii ochrany zvířat“. WAZA v tomto úsilí pokračovala a v roce 2005 vydala strategii „Budoucnost ohrožených druhů“ a v roce 2015 přidala dokumenty „Závazek ochrany“ a „Péče o divoká zvířata – Strategie pohody a kvality života zvířat v zoo a akváriích“.

Přes velkou snahu řídicích orgánů nemohou zoologické zahrady dosáhnout cílů, které vyplývají z vydávaných strategií. Proklamované výsledky rad, doporučení, postupů a nařízení nejsou, bohužel, pro světovou zoologickou komunitu splnitelné, protože mnohdy patří pouze do pravomocí států a jejich vlád. A tam narážejí na odlišné názory či nepochopení. Vyhlašované „strategie“ totiž

nedávají dostatečný důraz na ovlivňování (či výchovu?) návštěvníků zoo a jejich prostřednictvím celé veřejnosti.

Jsem přesvědčen, že stále většího významu nabývá první ze základních úkolů zoologických zahrad (i těch nejmenších), kterým je poskytovat návštěvníkům odpočinek a relaxaci (v souladu s „pohodou zvířat“, to znamená s absolutním plněním potřeb chovaných živočichů).

Příjemné, čisté a přátelské prostředí vytváří u návštěvníků podvědomý kladný vztah k zoologickým zahradám, ke zvířatům i k přírodě jako celku. Takový vztah pak ovlivňuje všechny jejich názory a všechna konání. V tomto poslání jsou zoologické zahrady nenahraditelné a nezastupitelné.

Proto si vážím práce zoologických zahrad, proto také mám rád zvířata.

RNDr. Bohumil Král, CSc.,
útvár zahraničních styků Zoo Brno

RNDr. Bohumil Král, CSc.,

narozený 4. ledna 1941 v Praze, v roce 1963 dokončil studium na katedře systematické zoologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy a ihned nastoupil do aspirantury v Ústavu pro výzkum obratlovců ČSAV v Brně. Zabýval se studiem chromozomů obratlovců jako taxonomicko-evolučního znaku. V roce 1969 obhájil kandidátskou práci a v roce 1984 získal na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy titul RNDr. Odborné stáže absolvoval ve Spolkové republice Německo, v Jugoslávii a v Polsku. Dlouhodobě pracoval na Kubě, na Sibiři a na Dálném východě. Zúčastnil se vědeckých expedic do střední Asie a na Pamír. V roce 1987 začal pracovat jako hlavní zoolog v Zoo Brno, v roce 1989 přešel do Zoo Praha, kde se v roce 1990 stal ředitelem. Koncem roku 1998 se vrátil do Zoo Brno, kde zaujal post zoologického ředitele. Navštívil přes 400 zoo po celém světě. Je čestným členem Světové asociace zoo a akvárií, Unie českých a slovenských zoo a Euroasijské regionální asociace zooparků a akvárií. V roce 2014 byl vyznamenán za celoživotní práci pro české zoologické zahrady cenou „Bílý slon“. Stále pracuje v Zoo Brno, kde nyní působí na útvaru zahraničních styků.

Půlroční žako konžský má duhovku šedou

Mláďata žaků konžských krátce po narození

Žakové zabavení pašerákům přivedli na svět mláďata

Dvě mláďata papoušků žaků konžských (*Psittacus e. erithacus*), narozená v pavilonu Exotarium (dříve pavilon exotických ptáků) 1. února 2016, byla v srpnu téhož roku už téměř stejně velká jako jejich rodiče. Rozeznat mláďe od dospělce už v té době činilo jisté potíže. Odlišovala je především barva duhovky: mláďata ji měla bledě modrou či našedlou, kdežto u dospělců je zářivě žlutá. Půlroční žakové mají také větší zornici než dospělci (žakům utlého mládí velká černá zornice zabírá téměř celé oko, a jak dospívají, zmenšuje se).

Rodiče mláďat pocházejí z přírody. Přesné místo jejich narození neznáme, muselo být někde v původním areálu výskytu, v tropických lesích,

zalesněných savanách či mangrovových porostech západní Afriky. Neznáme ani jejich věk. Do zoo se dostali za velmi tristních okolností – objevili je celníci a inspektoři životního prostředí v podezřelé zásilce zadržené v únoru 2002 na letišti v Praze. Žakové byli zřejmě odchyceni ve volné přírodě a před transportem drženi na farmě sloužící jako shromaždiště nekákonně odchycených ptáků. Po dlouhé cestě do Evropy, prožité ve stísněném prostoru, byli značně zbědováni.

Ministerstvo životního prostředí, které zvířata zabavená pašerákům umísťuje do zoologických zahrad, poslalo do Brna skupinu 98 žaků dvou poddruhů, kromě žaků konžských byli mezi nimi i vzácnější žakové liberijští (*Psittacus e. timneh*). Při přejímání zásilky v naší zoo byli někteří ptáci již delší dobu mrtví a v pokročilém stadiu rozkladu. Do konce roku 2002 pak uhynulo 62 žaků v důsledku celkového oslabení organismu.

Nečekaný dar nás trochu zaskočil vysokým počtem jedinců. Přesto jsme se rozhodli všechny karanténovat v klecích v budově naší veterinární ošetřovny. V karanténě pobýli asi tři měsíce a pak jsme žaky, kteří v přírodě žijí ve velkých hejnech, umístili do společné velké expozice v pavilonu exotických ptáků. Nebyl důvod je rozmnožovat, spíš jsme se snažili některé z nich odeslat do jiných zoo.

Ze skupiny, v níž už byli jen žakové konžští, chovatelé v roce 2013 vybrali čtyři nejvhodnější ptáky a sestavili dva páry. Každý dostal samostatnou voliéru s ubikací a hnízdní budkou. Jedna samice

Duhovka dospělého žaka je zářivě žlutá

v prosinci 2015 snesla do budky tři vajíčka. Prvního února se z nich vylíhla dvě mláďata, o která se rodiče pečlivě starali. Ve věku kolem tří měsíců jedno z mláďat poprvé vylezlo ostýchavě na okraj hnízdní budky. Aby si mláďata neublížila, do venkovní voliéry jsme je ještě nepouštěli. Postupně začala lézt po okolních větvích a jak sílila a rostla, mohli jsme je konečně vypustit. Genetickým rozбором jsme zjistili, že se jedná o samečka a samičku. V srpnu už byla mláďata, sdílející expozici společně s rodiči, plně opeřená a vzletná. O jedno projevila zájem Zoo Dvůr Králové nad Labem a druhé na nového majitele teprve čeká.

Jelikož dlouhověcí žakové, schopní napodobovat lidskou řeč, patří mezi nejoblíbenější domácí ptáky mazlíčky, poptávka soukromých chovatelů po jedincích pocházejících z přírody trvá. Získat takové zvíře je totiž jednodušší, než je pracné v zajištění odchovávat. V nelegálních zásilkách směřujících z Afriky do Evropy, USA, Blízkého východu a Číny mnoho ptáků uhynie ještě během letecké přepravy, přesto se takový obchod pašerákům vyplatí.

Žakové dorůstají do velikosti kolem 30–40 cm, jejich výrazným znakem jsou červená pera na konci ocasu. Konce křídel mají skoro černé, jinak jejich opeření vykazuje různé odstíny šedi, proto bývá žako označován také jako papoušek šedý.

Simona Blahoňovská, chovatelka
RNDr. Petr Suvorov, PhD., kurátor chovu ptáků

Plačkův les je posledním zbytkem luhu pod Pálavou

Plačkův les s protékající říčkou Šatavou obdržel v roce 1990 statut ochrany v kategorii přírodní rezervace. Nachází se asi 2 km severně od soutoku Svatky a Jihlavy, na území tvořeném naplaveninami ležícími ve výšce kolem 170 m n. m. Zaujímá plochu 112,9 ha. Jedná se o poslední zbytek lužního lesa, který v minulosti pokrýval velkou část Dyjskosvrateckého úvalu a při stavbě Novomlýnských nádrží na severním úpatí Pavlovských vrchů (Pálavy) byl na přelomu 70. a 80. let 20. století zničen.

Díky vysoké úrovni spodních vod, teplému klimatu, vhodnému geologickému podloží a také konfiguraci nejbližšího okolí zde postupně vznikly různé lesní a mokřadní ekosystémy, které nemají v naší zemi obdoby. Dominantní jsou dubové jase- niny s bujným keřovým i bylinným patrem a s im- pozantními jedinci jasanů ztepilých a dubů letních, dosahujících stáří kolem 150 roků. Mozaikovitě do lesa pronikají různé tůně, stará a sedimenty zane- sená ramena Svatky a Jihlavy a také odvodňovací příkopy. Jedinečným prvkem je meandrující tok říčky Šatavy s břehovými porosty pralesovitěho typu. Rozmanitost biotopů na poměrně malém území umožňuje existenci mnoha živočišných druhů.

Tok Šatavy je dobře zarybněn, i když komuni- kace s řekou Svatkou je uměle přerušena. Druhov- á pestrost obojživelníků byla jedním z důvodů vyhláše- ní rezervace. Jako na jednom z mála míst v severní části Dyjskosvrateckého úvalu zde přežívá populace skokana ostronosého (*Rana arvalis*), početné jsou i rosníčky zelené (*Hyla arborea*) nebo kuňky obecné (*Bombina bombina*). Z plazů se nejčastěji vyskytuje

Foto Eduard Studlík

Přírodní rezervace Plačkův les a říčka Šatava má pralesovitý charakter a je unikátem mezi jihomoravskými luhy

užovka obojková (*Natrix natrix*), ale v posledních letech se objevují i želvy bahenní (*Emys orbicularis*), pocházející zřejmě z blízkého mokřadu Betlém, kde se populace (založená z jedinců přenesených sem z delty Dunaje) dlouhodobě rozmnožuje. Ptačí společenstvo zahrnuje nejen ptáky lesní, ale je možné slyšet zpěvy rákosových druhů nebo po- zorovat i některé zástupce řádu vrubozobých. Ve starých porostech Plačkova lesa nocují každou zimu orli mořští (*Haliaeetus albicilla*), pravidelně tu hnízdí luňák hnědý (*Milvus migrans*) nebo čáp černý (*Ciconia nigra*). Ze savců stojí za zmínku trvalý výskyt bobra evropského (*Castor fiber*) nebo vydry říční (*Lutra lutra*).

Vzhledem k tomu, že veškeré hodnoty této rezervace spočívají v trvalé přítomnosti povrch- vých vod, její území je v důsledku suchých roků

Foto Miroslav Šebela

Rosnička zelená

zranitelné. Lesní závod v Židlochovicích, který v rezervaci citlivě hospodaří a pečuje o ni, proto v letech 1996–1997 vybudoval systém umělého povodňování. Při zemních pracích také vznikly dvě velkoplošné tůně, určené pro reprodukci obojživelní- ků. Další taková tůň přibyla v Plačkově lese v roce 2013. Zřídila ji Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky.

Přírodní rezervace Plačkův les a říčka Šatava je od roku 1993 uvedena v seznamu lokalit me- zinárodního významu v rámci Ramsarské úmluvy a od roku 2005 v národním seznamu Evropsky významných lokalit.

RNDr. Miroslav Šebela, CSc.,
vedoucí zoologického oddělení
Moravského zemského muzea

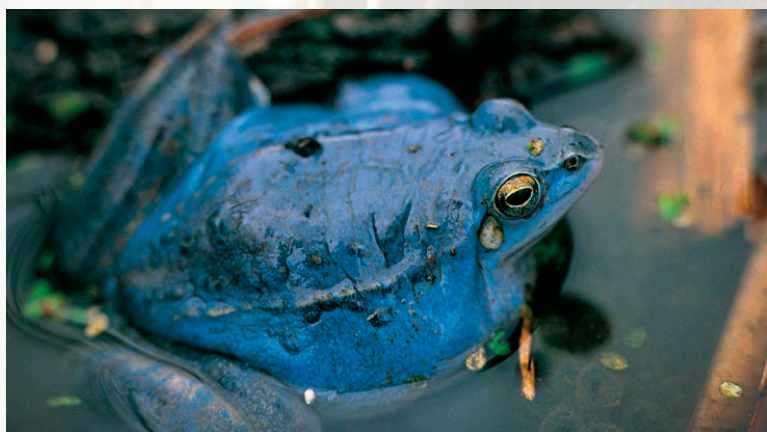

Foto Miroslav Šebela

Skokan ostronosý (samec v době rozmnožování)

Foto Petr Štánek

Sysel obecný u vchodu do nory, kterou si vyhrabal ve voliére v zázemí zoologické zahrady

Slovenští sysli přežili v Brně zimu a rozmnožili se

Čtrnáct letošních mláďat syslů obecných (*Spermophilus citellus*) napočítali zoologové Zoo Brno v chovné voliére umístěné v zázemí zahrady, v místě za ovocným sadem, pro návštěvníky už nepřístupném.

Chov, který jsme založili v roce 2015 z jedinců odchycených ve volné přírodě na západním Slovensku, je součástí záchranného programu Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR), jehož posláním je posilovat volně žijící populace syslů jedinci odchovanými polodivoce v zoologických zahradách a ochrannářských organizacích. Program vznikl už v roce 2008 ve snaze zachránit kriticky ohroženou českou populaci syslů, jejíž početní stav dlouhodobě klesá. Přitom areál výskytu se oproti historicky nedávné minulosti zmenšil a rozpadl na několik malých izolovaných okrsků.

Původním areálem syslů obecných je jihovýchodní Evropa, do střední Evropy se začali šířit s rozvojem zemědělství už před 6 000 lety a postupně se stali běžnou součástí kulturní krajiny i obávanými škůdci. Po druhé světové válce

začali sysli ve střední Evropě mizet, v Německu a Polsku koncem 20. století zcela vyhnuli. Ústup početnosti druhu patrně způsobila ztráta biotopu jako důsledek změn v zemědělské krajině. Sysli, vyžadující trvalý nízký travní porost, nyní u nás přežívají v přibližně třiceti izolovaných populacích na sportovních letištích, golfových hřištích, v zahrádkářských koloniích, na maloplošných chráněných územích apod. Současnou populaci v České republice odhadujeme na 3 500 jedinců.

Kontrolní odchty syslů vypuštěných do voliery v Zoo Brno proběhly na přelomu května a června 2016. Výsledky byly povzbudivé. Ke zmíněným

čtrnácti mláďatům lze velmi pravděpodobně přiřadit dalších několik přírůstků, neboť sysli jsou zvířata plachá a zřejmě se je ve voliére nepodařilo odchytit všechny. Avšak pouze čtyři mláďata jsou samice, což pro účely reprodukce skupiny není ideální. Mláďata vážila 81 až 150 g, z čehož lze odvodit, že se narodila někdy na začátku dubna. Odchyceno bylo také 18 dospělých syslů, poměr samců a samic byl vyrovnaný. Také u dospělců, kteří přežili zimu, lze očekávat, že jejich skutečný počet je vyšší. Na základě fyzických změn jsme u šesti odchycených samic prokázali kojení mláďat, u dvou samců rozmnožování. (Samice, která kojila,

Foto Petr Štánek

Jak o tom svědčí stopy ve sněhu (na fotografii vedou k dolnímu okraji snímku), první zimu strávenou v zoo někteří sysli vylézali z nor a chodili si pro nabízenou potravu

má zvětšené bradavky, kdežto nekojící samice je má ploché. O tom, že samec kopuloval, svědčí tmavá pigmentace v okolí genitálií.) Kontrolování dospělci vážili 235 až 390 g.

Sysly odchycené převážně na travnatých plochách bratislavského letiště M. R. Štefánika jsme do voliéry vypustili 7. srpna 2015. Skupina sestávala z 29 samic a 10 samců, většina z nich se narodila na jaře téhož roku a měla tedy ideální věk pro založení chovu. Zvířata jsme od počátku pravidelně sledovali a přikrmovali. K průběžnému odhadu početnosti, posouzení zdravotního stavu i interakce jedinců přispíval kamerový přenos.

Syslům jsme také nabídli suché seno pro tvorbu pelíšků. Krmná dávka se skládá ze dvou hlavních složek: směsi zrní (ječmen, oves, slunečnice) a směsi ovoce a zeleniny (jablka, mrkev, červená řepa, salát, celer, brambory, kedlubna atd.). Jako zdroj bílkovin pro rostoucí mláďata slouží občasné podávání moučných červů a vařená sója. Přirozeným zdrojem potravy je travní porost ve voliře, který zatím sysli spásají pomaleji, než dorůstá.

První zimu strávili slovenští sysli v Brně neobvyklým způsobem. Pro tento druh je přirozený dlouhý zimní spánek, do něhož sysli upadají velmi brzy, někdy už začátkem srpna. Minulou zimu ale nenastalo období, během něhož by všechna zvířata v naší voliře hibernovala. I v nejchladnějších periodách se sněhovou pokrývkou byly na sněhu patrné čerstvé stopy několika jedinců, kteří stále vylézali z nor pro nabízenou potravu.

Před vypuštěním syslů do voliéry jsme mj. zjišťovali jejich pohlaví (na snímku je sameček)

Vypouštění syslů dovezených z volné přírody na Slovensku do voliéry v Zoo Brno v srpnu 2015. Zařízení pro polodivoký chov o půdorysu 12 x 20 metrů je postaveno na louce v klidné části zoo (mimo návštěvnickou trasu), v místě s vhodným půdním profilem, který byl stanoven pedologickým průzkumem

Existuje několik možných důvodů pro toto neobvyklé chování a je pravděpodobné, že důvody se kombinovaly. Za prvé: zvířata byla umístěna do voliéry až v pozdním létě, a neměla tedy dostatek času na vyhrabání vhodných nor na zimování (nory, které jsme syslům před jejich příchodem předvrtali, sloužily jen k jejich vypou-

štění do voliéry a byly dlouhé jen asi 30 cm.). Za druhé: transport a přenesení do nového prostředí přivodily snížení tělesné kondice a váhy. Vykrmování (tvorba tukových zásob) před zimním spánkem pak trvalo déle. Za třetí: zima byla velmi mírná, přírodu utlumila méně a na kratší dobu než obvykle. Za čtvrté: průběžné přikrmování (celoroční dostupnost dostatečného množství potravy) mohlo zvířata od příprav k hibernaci, k nimž patří i další hloubení nor, odradit. Sysli si v podzemí nedělali zásoby potravy na zimu, místo ní trávili vlastní tuk.

V současné době se na projektu AOPK podílí kromě naší zoo i Zoo Hluboká nad Vltavou a Záchranná stanice Českého svazu ochránců přírody ve Vlašimi. Také ve Vlašimi se letos narodila mláďata syslů (Zoo Hluboká založila chov až letos). Doufáme, že mláďat bude přibývat a během několika příštích let začnou odchovaní sysli posilovat skomírající populace svých divokých příbuzných.

Mgr. Petr Šrámek,
kurátor chovu

Děti z příměstského tábora se v zoo dostanou i do chovatelského zázemí. Na snímku krmí lemury kateřina v ubikaci v expozici Africká vesnice

Prázdninové pobyty dětí pořádá i Středisko ekologické výchovy Hlídka

Prázdniny v Zoo Brno mají dlouhou tradici. V areálu na Mniší hoře se děti ve věku sedmi až dvanácti let vystřídaly v osmi týdenních turnusech příměstského tábora poprvé během července a srpna 1997, tomuto tématu se později Zooreport průběžně věnoval. Od loňského roku však prázdninové pobyty dětí pořádané zoologickou zahradou probíhají paralelně na dvou místech: v zoo na Mniší hoře a ve Středisku ekologické výchovy Hlídka v parku pod hradem Špilberkem. Zatímco loni měly příměstské tábory na Hlídce premiéru, při níž proběhly jen dva turnusy, letos se už rozjely naplno v sedmi turnusech. Všechny pět dní pobytu na Hlídce táborníky provází hra Zachraňme zvířata!

Hra začíná nálezem roztrhané novinové stránky. Potištěné papírové útržky děti složí a rozlušť zprávu, která informuje o tom, že v poslední době se na celém světě ztrácejí zvířata. S největší pravděpodobností jde o nekalou činnost pytláků a pašeráků. Zvířata prosí o pomoc a záchranu a pisatel článku vyzývá ke zřízení speciální jednotky, která zločineckou bandu rozpráší. Statečný oddíl utvoří všechny děti, kvůli utajení

se rozdělí do tří týmů a dají svým družinám krycí jména odvozená ze jmen zvířat. Speciální jednotka dostává mapu, na které je vyznačena cesta, kterou musí urazit, aby dohonila pytláky v jejich doupěti a zachránila všechna zvířata. Děti postupují podle mapy tak, že plní různé úkoly, soutěží ve znalostech a dovednostech a získávají body, které je posunují směrem k cíli, ke skrytí pytláků.

První den pobytu na Hlídce se pronásledovatelé jdou zocelit do nedalekých kasemat hradu Špilberku. Odpoledne stráví v Urban centru v areálu Staré radnice, kde se poprvé seznámí s brněnskou zoologickou zahradou. V Urban centru, kde právě probíhá výstava Lvi se vracejí, si nejprve odpočinou u videí z prostředí Zoo Brno a poté si ověří znalosti při poznávání živočišných druhů a zvuků, které zvířata vydávají. Také si sestaví obří zvířecí puzzle.

Skutečná živá zvířata uvidí v úterý v zoo při komentovaném krmení. Na Mniší hoře také stihnou prověřku pohybových schopností, když proběhnou lanovým centrem. Pak se jednotka přesune do Otevřené zahrady nadace Partnerství na Údolní ulici a vrhne se na hrací prvky. Při jejich zdolávání se děti blíže seznámí s různými přírodními zákonitostmi a živly,

při vodních hrátkách zejména s vodou. Na Údolní, odkud je to na Hlídce kousek, úterní program končí.

Středu děti tráví v naší zoo. S chovateli nakrmí žirafy, lemury a lamy, vyzkouší si jízdu na koni. Aby se dověděly, jak pomoci zvířeti volně žijícímu v naší přírodě, které se ocitne v nouzi nebo zraní, přichází za nimi pracovníci záchranné stanice živočichů v Jinačovicích. Vyprávění o péči, jakou vyžadují zachraňovaná zvířátka, doplňuje milými videokázkami, a také připomíná, že zvědavé mládě, které člověk někde v lese či na louce spatří, většinou není opuštěné, ale jeho matka je ukrytá někde poblíž a hlídá.

Ve čtvrtek jedou děti na výlet do spřátelené Zoo Jihlava, kde tři průzkumné oddíly pátrají po dalších zvířatech, získávají body za nově získané znalosti a přibližují se k cíli táborové hry.

Její rozuzlení nastává v pátek na Hlídce. Děti rozlušť aztéckou šifru, která vydá důležitou zprávu, a vyrazí do nedalekého zábavného vědeckého Vida! centra. Posílněny dalšími novými vědomostmi a dobrým obědem se pouštějí do závěrečné záchrany zvířat – najdou pytlácké doupě a zvířata vysvobodí. Jde o náročný úkol vyžadující dávku odvahy. Končí vítězným pokřikem, po němž lze prohlásit, že prázdninový pobyt na Hlídce je úspěšně završený.

Mgr. Vladimíra Dolejšová,

lektorka Střediska ekologické výchovy Hlídka

Děti z příměstského tábora tráví pondělní polední klid v Urban centru, kde skládají puzzle vyrobené z fotografií zvířat ze Zoo Brno

Návštěvníci mohou pozorovat celou rodinu kamčatských medvědů

Samečka medvěda kamčatského, narozeného letos 29. ledna, jsme v zoo pokřtili 30. července. Dostal jméno Bruno. Při slavnostním aktu byli jeho kmotry rektor Masarykovy univerzity Mikuláš Bek a herec a moderátor Zdeněk Junák. Medvědovo jméno vybírali návštěvníci zahrady ze tří návrhů od chovatelů: Bolek, Bruno a Hugo. Rodinu kamčatských medvědů – matku Kamčatku, syna Bruna i otce Jelizaru – mohou návštěvníci vidět v expozici u kamčatských chalup.

Samice Kamčatka už v naší zoo odchovala dvojčata narozená 30. ledna 2012. Přivedla je na svět v porodním boxu v chovatelském zázemí, a pak o ně pečovala téměř tři roky v expozici rozdělené plotem tak, aby se samec nedostal k mláďatům. Pro druhý porod si vybrala doupě, které si medvědi vyhrabali ve výběhu, a porodní box (umělý brloh) ignorovala. To dokazuje, že výběh byl dobře postaven. Odchov pak probíhal téměř stejně jako v přírodě. Samice dokázala mládě ubránit a samce z jeho blízkosti vždycky zahнала.

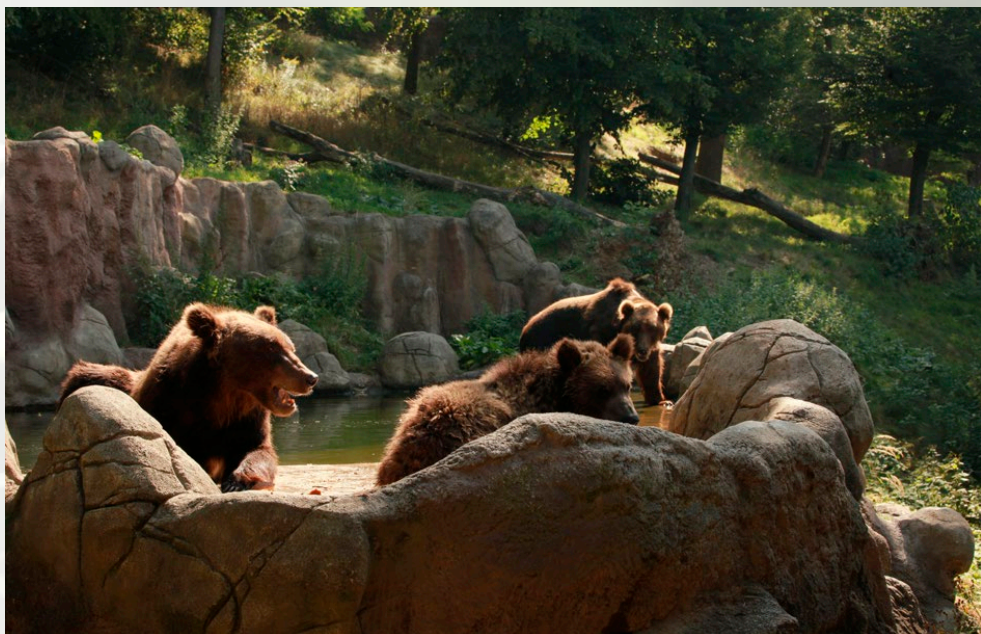
I když je vidět, že přítomnost samce ji zneklidňuje, situaci má Kamčatka pevně v rukou a projevuje se jako dominantní jedinec. Mládě, které se otce bojí, neustále hlídá, a Jelizar se stále drží v uctivé vzdálenosti.

Narodil se urzon

Pár urzonů kanadských (*Erethizon dorsatum*), který obývá expozici poblíž voliery orlů bělohavých, zplodil potomka – malý sameček se narodil 9. července. Otec Bodláček žije v Brně od roku 2014 (zoo jej získala od soukromého chovatele). Matka Liara dorazila v roce 2015, pochází ze Zoo Antverpy, kde se narodila roku 2010.

Mládě urzona kanadského

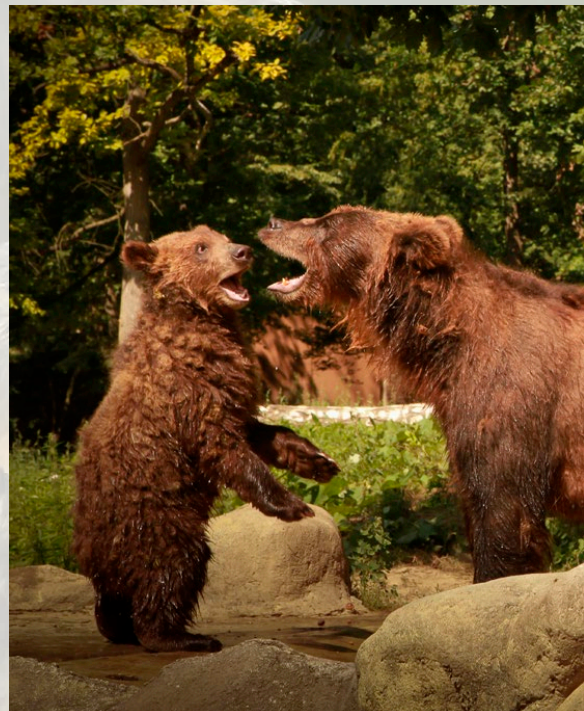
Kamčatka (první zleva) a Bruno, v pozadí Jelizar

I když chovatelé pozorovali páření urzonů, porod je mile překvapil, mládě tohoto druhu se v zoo nevidí často. Když ráno osudného dne chovatel zastihl v ubikaci samici, na zemi ležela placenta. Novorozence pak nalezl ve výběhu, kde se mládě s největší pravděpodobností narodilo. Klidně je mohl přenést k matce holýma rukama, teprve začínalo obrůstat bodlinami. Malý urzon se zpočátku zdržoval s matkou v ubikaci. Ale už koncem srpna ho bylo občas vidět, jak samostatně, bez dozoru samice, prozkoumává výběh. Mělkou nádrž, z níž urzoni pijí vodu, chovatelé hned po narození mláděte z bezpečnostních důvodů vypustili.

Urzoni kanadští, hlodavci z čeledi urzonovitých, žijí v převážně jehličnatých lesích v Kanadě a v USA, areál zasahuje až na sever Mexika. Jejich tělo pokrývají dlouhé hnědé chlupy s bílými konci a na svrchní části ocasu a částečně také na hřbetě vyrůstají 3–15 cm dlouhé duté ostny zakončené zpětnými háčky mikroskopických rozměrů.

Brno sídlem Unie českých a slovenských zoo

Z Prahy do Brna se přesouvá sídlo Unie českých a slovenských zoo, jejím prezidentem se stává – po rezignaci dosavadního vedení – ředitel Zoo Košice Erich Kočner, viceprezidentem ředitel Zoo Brno Martin Hovorka. Takové jsou výsledky hlasování účastníků mimořádné valné hromady,

Bruno si hraje s matkou

kteří se 23. června 2016 konala v Jihlavě. Unie českých a slovenských zoo vznikla v roce 1990 v Bratislavě ještě jako Unie československých zoo a navzdory rozpadu federace působí dodnes: zastupuje členské instituce doma i v zahraničí a zaštiťuje práci odborných komisí, v nichž si specialisté vyměňují zkušenosti nejen v chovatelství, ale i v technických a ekonomických oborech spojených s chodem zoo.

Pavián anubi v nové expozici

Paviáni anubi dostali nový výběh

Slavnostní otevření nového výběhu paviánů anubi (*Papio anubis*) se uskutečnilo 27. srpna 2016. Paviáni symbolicky zahajovali program Setkání adoptivních rodičů a sponzorů, které od

Paviáni anubi jsou převážně býložravci, přijímají také hmyz a drobné obratlovce

konce 90. let každoročně pořádáme o posledním srpnovém víkendu jako připomínku výročí otevření zahrady 30. srpna 1953.

Výběh navazuje na jeden z našich dvou pavilonů opic, kde paviány anubi chováme od 60. let 20. století. Současně s výběhem vznikla, jako přístavba zmíněného staršího pavilonu, i nová ubikace, s výběhem spojená 8,5 m dlouhým přepouštěcím tunelem z kovové sítě. Výběh je zakomponován do svažitého lesního terénu nad hlavní návštěvní cestou a zabírá 293 m².

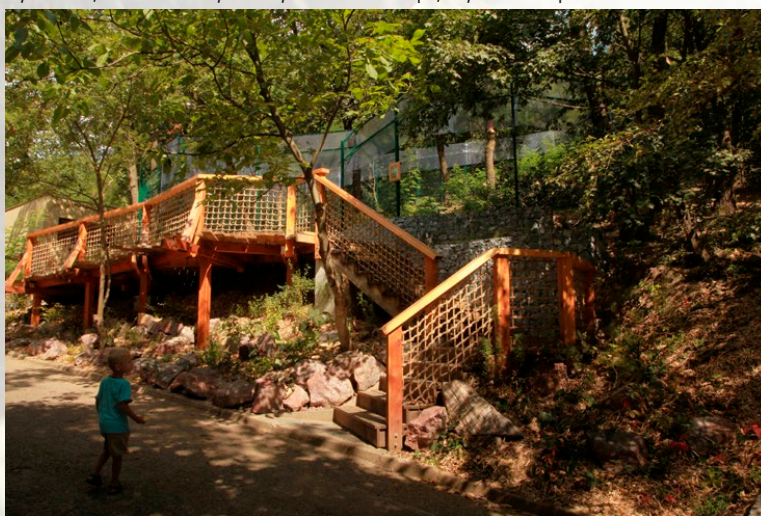
Skupinu paviánů anubi momentálně tvoří čtyři samice, které se všechny narodily v naší zoo.

Pusi v roce 1986, Poly v roce 1989, Puna v roce 1998 a Pipina, která je dcerou Poly, v roce 1995.

Pavián anubi je úzkonosý primát z čeledi kočkodanovitých, který žije v savanách, stepích, polopouštích, v galeriových pralesích i na jejich okrajích na rozsáhlém souvislém areálu v rovníkové Africe. Na západě se tento areál překrývá s areálem paviánů guinejských (*Papio papio*), na východě s areálem paviánů pláštíkových (*Papio hamadryas*) a na jihu s areálem paviánů babuinů (*Papio cynocephalus*); se všemi se pavián anubi příležitostně kříží. Paviáni anubi se také vyskytují ve dvou izolovaných populacích v pohořích Tibesti a Aïr (*Air massif*) v Saharské poušti.

Paviáni anubi mají hustou šedohnědou srst. Na sedací části těla, u samic zbarvené do červena, jsou tukové polštáře (mozoly), které slouží k lepšímu uchycení opice sedící například na větvi. Sedací mozol je znak fyziologický, nesouvisí s žádným onemocněním. Neosrstěná, zvrásnělá kůže u okolí genitálií samicím v období říje zduří, ještě více zrudne a samcům signalizuje připravenost k páření.

Návštěvníci Zoo Brno, přicházející k pavilonům opic tradiční cestou od správní budovy, bývají od letošního 27. srpna mírně překvapení. „Mají to tu pěkné,“ utrousí občas některý, když usedá na kruhovou lavici pod vzrostlým dubem u nového výběhu a pozoruje paviány, kteří se nenechají nikým rušit a klidně přicházejí na krmná místa, která se nacházejí jen pár metrů od pozorovatele. Další, mnohem větší venkovní výběh začne Zoo Brno v příštím roce stavět i u druhého pavilonu opic, obývaného šimpanzi.

Schodiště a lávka vedoucí kolem výběhu paviánů anubi

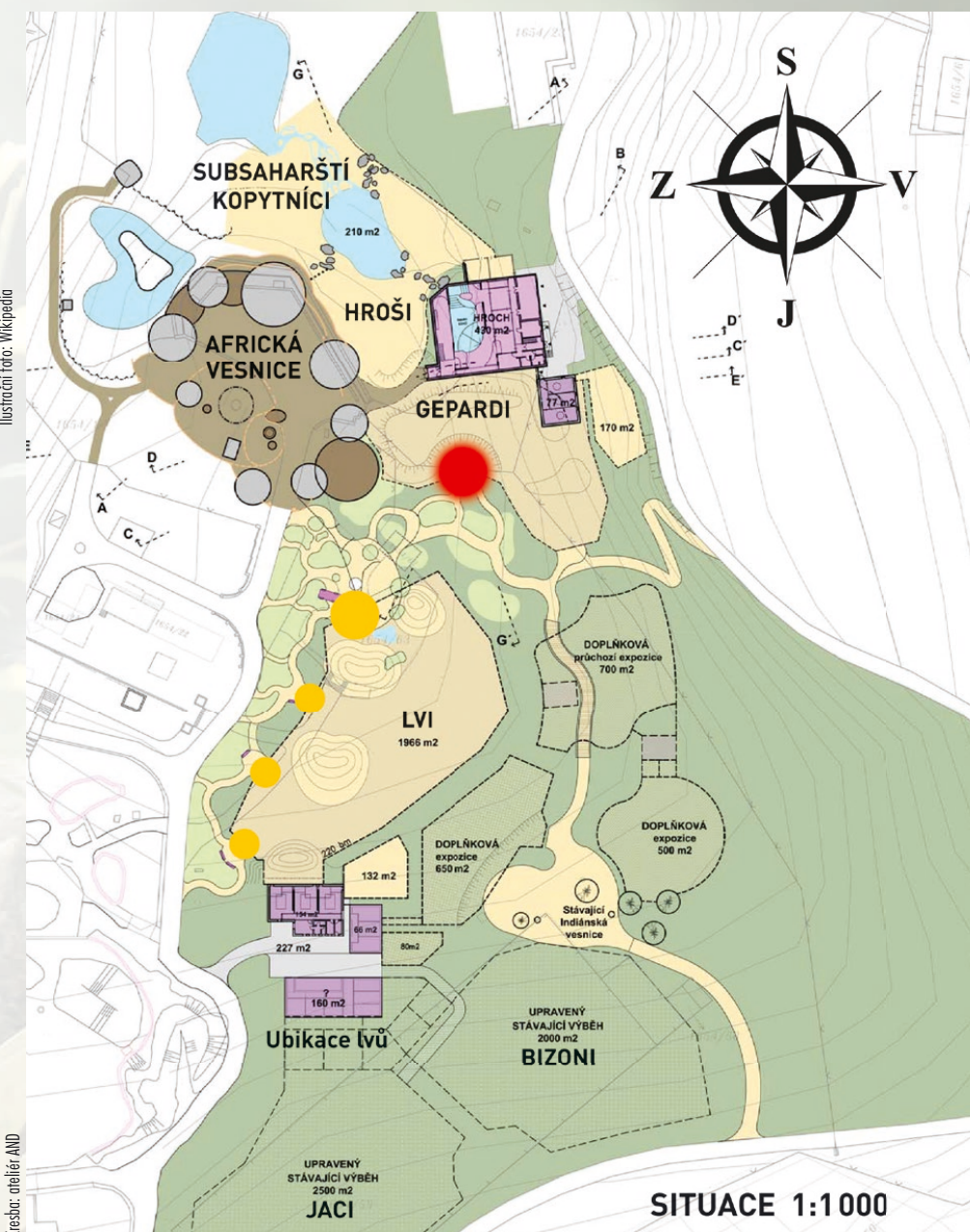
Lev pustinný

Stavba expozice lvů zahájena. Hotová by měla být do roka

Slavnostním poklepem na základní kámen byla 8. srpna 2016 zahájena stavba nové expozice lvů, která vyroste v prostoru mezi Africkou vesnicí a výběhem jaků. Předpokládaná doba výstavby je dvanáct měsíců. Návštěvní trasu stavební práce omezí nepatrně, pouze příchod k jakům, bizonům a indiánské vesničce bude možný jen od konečné stanice zoovláčku.

Staveniště se nachází východně od hlavní návštěvnické cesty vedoucí od Dětské zoo k Africké vesnici. Mezi touto frekventovanou trasou a novou expozicí vznikne širší klidový pás zeleně se čtyřmi pozorovacími místy směrem do lviho výběhu. Chodník mezi vyhlídkami zavede návštěvníky až před bránu do Africké vesnice a k hlavní vyhlídce u zatím jen plánovaného výběhu gepardů. Odtud se naskytne – přes výběh gepardů – pohled až do výběhu Safari a v opačném směru bude možné pozorovat lvy. Skrytá neexpoziční ubikace bude stát ve vzdálenějším konci lviho výběhu, koncipovaného jako přírodní expozice využívající stávající zeď na dané terénní modelaci. Ta bude doplněna pouze o několik vyvýšených pahorků zeminy – taková místa lvi rádi využívají k odpočinku a jako pozorovatelnu. V některém z úžlabí pod takovýmto pahorkem vznikne mělká vodní plocha – napájeadlo. Čtyři vyhlídky do lvi expozice budou upraveny například jako osamocená domorodá chýše nebo jen jako průhled mezi bujnou vegetací.

Lev pustinný (*Panthera leo*) je jediná kočkovitá šelma s výraznou pohlavní dimorfii – samce zdobí mohutná hříva. V době před bělošskou kolonizací areál druhu zabíral téměř celou Afriku a jihozápadní

Nová expozice lvů vyroste v prostoru mezi Africkou vesnicí a výběhem jaků, zvířata bude možné pozorovat ze čtyř upravených vyhlídek (na mapě značeno žlutě). Z nejvýše položeného místa této části zoo (vyznačeno červeně) bude možné přehlednout celý výběh lvů a opačným směrem, přes plánované výběhy gepardů a hrochů, bude vidět Africkou vesnici a za ní výběh Safari

Asii až po Indii, v antickém období žili lvi i na jihu Evropy. Do závěru poslední doby ledové (do doby kolem roku 10 000 př. n. l.) se vyskytovali i v Americe. V současnosti žijí jen v subsaharské Africe, z asijských lvů se zachovala malá populace poddruhu *P. l. persica*, žijící v národním parku Gir Forest v severozápadní Indii. Úbytek obývané plochy a počtu jedinců má na svědomí především trofejní lov, v Africe stále ještě povolený.

Areál afrických lvů je rozdrobený a celkový počet jedinců se odhaduje na asi 20 000 kusů. Zoologové ro-

zeznávají sedm žijících afrických poddruhů. Vzhledem k tomu, že nová expozice se stane součástí souboru Kalahari, naše zoo se bude snažit dovést skupinu lvů patřících k poddruhu lev jihoafrický (*P. l. krugeri*).

Do Zoo Brno se vrátí lvi po třináctiletém přerušení chovu, jemuž chybělo vhodné chovatelské zařízení. Poslední brněnský lev, samec Bali, odešel do Zoo Les Sables d'Olonne ve Francii v roce 2003. Předtím zahrada chovala lvy nepřetržitě od roku svého otevření 1953 a například v letech 1962–1972 odchovávala jedenáct mláďat.

HALLOWEEN V ZOO

Svátek dýní oslavíme v brněnské zoologické zahradě v sobotu

29. října 2016
od 16 do 20 hod.

Asi tisíc vyzrálých dýní bude volně k dispozici pro dlabání
(nářadí je však třeba mít vlastní)

- ~ Občerstvení z dýňových specialit ~
- ~ Malování na obličej ~
- ~ Komentované krmení zvířat v halloweenském duchu

Pásmo mírně strašidelných scének na pódiu u Dětské zoo vyvrcholí vyhlášením vítězů v soutěži o nejstrašidelnější dýni a ohňovou show v podání souborů Duo in Flamenus a Palitchi

